

24 часа
26.03.2012 г., с. 17

Бисер Петков, управител на НОИ: Новите пенсионери са по-малко, пенсиите - по-ниски

Имаме 9 млн. повече приходи и 25 млн. икономии за два месеца. Растат само болничните

Лиляна Филипова

- Г-н Петков, не е ли странно, че няколко месеца след като се взеха радикални мерки за укрепване на осигурителната система, пенсията започна да се отдалечава от заплатата, която замества, и прогнозите са разликата да стигне близо 3% до 2015 г.?

- Предприетите мерки целят финансово укрепване на системата, което ще гарантира сигурността на пенсиите. А прогнозите за намаляване на коефициента на заместване на дохода от пенсията са свързани с адекватността на пенсиите. Коефициентът на заместване на сумите, изплащани от държавното обществено осигуряване, се изчислява като съотношение между средния размер на пенсията и средния осигурителен доход на един човек. През 2009 и 2010 г. имаше значителен ръст на пенсиите - общо 26% при ръст на средния осигурителен доход с 14%. В резултат коефициентът на заместване се увеличи, но за сметка на значително нарастване на дефицита във фонд "Пенсии". Това разминаване ще се коригира и в следващите 3 г. е заложен по-висок ръст на осигурителния доход - 4,8 % годишно при 3,8% увеличение на пенсията. Оттук и коефициентът на заместване се очаква плавно да намалява, докато през 2015 г. се редуцира с близо 3% спрямо 2011 г. Но пак ще остане над средното за ЕС-27. До отдалечаване на пенсията от дохода ще доведе и промяната в начина на осъвременяване на пенсиите - досега това ставаше по златното швейцарско правило според осигурителния доход и инфлацията, а от началото на 2013 г. вече ще е само с темпа на инфлация. Все повече хора са с редуциран размер на пенсията от НОИ, защото се осигуряват в универсален пенсионен фонд. Към края на миналата година повече от 50 хил. са отпуснатите пенсии с намален индивидуален коефициент, защото част от вноската им е пренасочена към частния фонд. Броят им с времето ще расте, защото все повече ще стават пенсионерите, родени след 1960 г. Във формулата за изчисляване на пенсията ще намалява тежестта на трите най-добри години отпреди 1997 г. Все повече ще влиза целият осигурителен стаж, натрупан след 1997 г., и тези 3 най-благоприятни години, които за много хора вдигат значително парите, вече няма да влияят толкова. Това при равни други условия също ще намалява пенсията. Съотношението на пенсионери към осигурени все повече ще се влошава. Сега то е 80-82%, а тенденцията е към увеличаване на пенсионерите. При това положение вариантите са увеличение на осигурителната вноска или трупане на допълнителни дефицити.

- Какъв изход виждате?

- Намалението на пенсията от НОИ това трябва да се компенсира от втората пенсия, която ще вземат родените след 1960 г.

- Да, но при капиталовите схеми няма гаранция за доходността. Има ли начин държавата да се намеси в един момент?

- Държавата е в ролята на регулатор и осъществява само надзор. Намесата ѝ може да бъде минимална. Всъщност има основания за притеснение с приближаването на времето, когато

трябва да се плати за първи път втора пенсия, защото в кризата много от предварителните разчети за доходността се промениха.

- Как се отразяват направените от началото на годината пенсионни промени?

- Периодът е твърде малък, за да се правят някакви съществени изводи. Но данните за януари и февруари, които току-що излязоха, показват преизпълнение на плана за приходите с 9 млн. лв. и икономия от 25 млн. в разходите, което е добре. Има превишение на разходите единствено за болничните - през февруари са постъпили с 40 хил. повече листове спрямо януари, което се обяснява главно с високата заболяемост през първите 2 месеца. Естествено, правим и проверки за злоупотреби. При другите обезщетения има икономии.

- Намаляването на майчинските вероятно се дължи на увеличения базов срок за изчисляване?

- Има намаление на изплатените суми, но главната причина за това е намаляването на раждаемостта. От 2009 г. насам броят на новородените намалява с около 5000. Това топи и броя, и общата сума на майчинските. Средният размер на обезщетението обаче не намалява.

- Появиха се данни, че е намаляло с около 20 лв.

- Анализът ни за ефекта от първото увеличение на периода за изчисляване на майчинските с 6 месеца от началото на 2011 г. показва, че среднодневният размер на обезщетението е намалял с около 1,80 лв. При парите за безработица и болничните обаче променената база не повлия. За ефекта от новото удължаване на периодите - от началото на тази година, още е рано да се каже.

- Какво е състоянието на отделните фондове? Къде има най-голям дефицит?

- За 2011 г. всички фондове с изключение на "Трудова злополука и професионална болест" са с дефицит. Като сума той е най-голям във фонд "Пенсии", но като относителен дял - във фонд "Безработица". Ако през 2011 г. изплатените обезщетения на безработни са 320 млн. лв., дефицитът е около 150 млн. - това, което постъпва като вноски, покрива половината от плащанията. Недофинансирането на фонд "Пенсии" е около 21% и се компенсира от държавния бюджет. Дефицитът за м.г. е 1,650 млрд. лв., за тази година е заложен 1,917 млрд. лв.

- Синдикатите отдавна настояват за увеличение на осигурителните вноски. Смятате ли, че е време за това?

- Разчетите показват, че необходимата вноска за гарантиране на сегашните пенсии на всички осигурени трябва да е по-висока. Но увеличението не е добра стъпка сега в кризата за който и да е от осигурителните рискове.

- Всички очакваха бум на нови пенсионери заради промените, а вие отчитате 5000 по-малко за миналата година. Как стана така?

- Наистина новите пенсинери намаляват. Това продължава и тази година. Вече имаме и данните за първото 3-месечие. От януари до март са отпуснати 29 410 пенсии, с 2810 по-малко спрямо същия период на 2011-а. Най-много са хората с пенсии за осигурителен стаж и възраст - 15 965 - с 3210 (16,7%) по-малко от м.г. Най-голямо намаление има при лицата със смесен стаж - и категориен, който се превръща, и масов за III категория труд. Това показва, че хората, които са имали право да се пенсионират, вече са го направили още през 2011 г. Всъщност напливът за пенсиониране бе най-голям в края на 2010 г. под влияние на отпадането на точковата система, която позволяваше компенсиране на трудов стаж с

възраст, и отпадането на възможността за разсрочено плащане на т.нар. купен осигурителен стаж. Ако през 2010 г. 11424-има са си купили стаж, през 2011-а от възможността са се възползвали 3046. Така към края на м.г. новите пенсионери започнаха да намаляват, което продължава.

- Обявихте, че и инвалидните пенсии намаляват. Тогава защо се планират радикални промени?

- Проблемът с инвалидните пенсии не е в новоотпуснатите, които са относително постоянен брой в последните години, а в изплащаните стари. Те са много. В края на 2011 г. са изплащани 434 хил. пенсии за инвалидност поради общо заболяване и 497 хил. социални пенсии за инвалидност. Социална пенсия за инвалидност може да получи всеки, навършил 16 г. със загубена работоспособност над 70%. 47106 я вземат в пълен размер, а останалите 450 хил. като 25-процентна добавка в към друга пенсия.

Като прибавим още 27 000 пенсии за инвалидност поради трудова злополука и професионално заболяване, пенсиите за инвалидност стават 958 хил., което е 35% от всички пенсии у нас. Едновременното получаване на няколко вида инвалидни пенсии за мен е нелогично.

- Социалните плащания догодина се изваждат от НОИ и се прехвърлят към Агенцията за социално подпомагане. Това ще ви облекчи ли съществено?

- Става дума за прехвърляне на социалните пенсии за старост, които се дават на навършили 70 г. (3161), и социалните пенсии за инвалидност (близо 500 хил.) Около 250 млн. ще излязат от бюджета на общественото осигуряване, но това няма да намали дефицита, защото те се плащат от фонда "Пенсии, несвързани с трудова дейност" с трансфер от републиканския бюджет. Не са свързани с осигурителни вноски.

- Това ще засегне ли вдовишките добавки?

- Те ще продължат да се изплащат от НОИ, но остава открит въпросът за тези от тях, които се плащат към социалните пенсии за старост, които се прехвърлят. Другата група са вдовишките добавки, определени върху социална пенсия за старост, получавана от починал съпруг или съпруга, които никак не са малко. Сега се търси решение.

- Бялата книга на ЕК още по-категорично препоръчва изравняване на пенсионната възраст на жените и мъжете, както и тоталното ликвидиране на ранното пенсиониране. Значи ли това нови пенсионни промени у нас?

- Написаното в Бялата книга потвърждава, че реформите в края на миналата година са в правилната посока. Ние вече направихме и съществени стъпки за ограничаване на ранното пенсиониране - вдигнахме задължителния стаж за военни, полицаи и магистрати от 25 на 27 г., затегнахме и условията за категорийните работници. И мерките за стопяване на разликата в пенсионната възраст между мъже и жени са факт - преди 2000 г. тя бе 5 г., сега е 3. До 2020 г. постепенно ще се стопи до 2 - тогава мъжете ще се пенсионират на 65 г., а жените на 63. Въпрос за последваща политика е по-плътното сближаване и изравняване на възрастта. Вероятно в перспектива ще се постигне постепенно изравняване.